

Kanat karkasivat evakkotieltä

Sotakorvausten maksaminen

Me evakkolapset kokoamme kuin palapelinä tietoja menneestä elämästä kotona Karjalassa. Se työ on vaivalloista ja hidasta, mutta tuottaa muutakin kuin pöytälaatikkotavaraa. Vuonna 1998 ilmestynyt kirja Kotikylämme Konnitsa myytiin loppuun kolmessa vuodessa, eikä tuuta painosta ole pyynnöistä huolimatta rahoituksen puuttuessa voitu ottaa. Suunnitelma Konnitsan kylän valokuvakirjan tekemisestä ei ole samojen syiden vuoksi lähtenyt käyntiin. Pyhäjärveläisten kyläkirjojen joukko täydentyi vastikään teoksella Salitsanrannan koulupiiri 1903–2003.

Talon paperit

Sodan tuhoissa ja evakkomatkojen kiireissä katosivat lähes kaikki kotialoamme ja perhettämme koskeneet asiakirjat. Pelastuneista tärkeimmät olivat vanhempien vihkiruammat sekä kolme valokuva-albumia, ei juuri muuta. Siirtoväen arkistossa Mikkelissä olen kaivanut esille seurakunnan säilyneitä historiankirjoja eli tiedot perheittäin kirjoitetuista rippikirjoista, sekä luettelot vihityistä, syntyneistä ja kuolleista. Näitä tietoja saa nyt internetistä. Sen sijaan tiedot perimön jaosta, käräjien tuomioista sekä muista julkisuudessa ilmoitettavista päätöksistä löytyvät lähikunnittain ja pitäjittäin kirjoitusta tuomiokirjoista. Näitä nahkaskelkissä paksumia kirjoja saamme selata Mikkelin Maakunta-arkistossa vamaan niin kauan että ne hajoavat käsiin.

Sotakorvauspäätökset

Olin pari vuotta yrittänyt päästä perheemme sotakorvauspapereiden jäljille selvittäkseni mitä me olimme omistaneet ja menettäneet sekä mitä oli korvattu. Karjala-lehti 6. 11. antoi vihjeen etsiä asiakirjoja Valtionvarainministeriön arkistosta. Soitin sinne ja sain kuulla että voisin jatkaa etsimistä Valtionneuvoston arkistosta Senaattinoriin kulmalta. Sieltä puhelinnumerosta 160-09-24002 sain ohjeet etsitystä uuteen kellarikarkistoon osoitteeseen Hallituskatu 3 A, jonka ovi sijaitsee sisäpihalla. Nopean ja ystävällisen palvelun tuloksina tuotiin eteeni Pohjois-Suomen ja meriemienn sotakorvauskansioita, muttei kuluneen tunnin aikana mitään Karjalankannakselta. Ymmärsimme tarkistaa heidän Kansallissarkistosta puhelimien mahdollisuuksiaan auttaa, ja jo tässä.

Kansallissarkiston neuvontapaneeli lähetti avukseni nuoren virkailijan, joka arvioi tunnistaa löytävänsä pyytämäni asiakirjat. Niemen lisäksi esitin meille maanhankintalain mukaan vuonna 1948 myydyt Suodenniemiellä sijaitsevat viljelystilan kauppakirjassa olevan Pyhäjärven kunnan

Luukkolan mäki. Agronomi Huhtisen talo, jonka vuodesta 1928 omistivat Antti ja Lempi Luukkanen.

arvioimislautakunnan päätöksen numeron 29/745. Kohta olivat käsissäni alkuperäiset asiakirjat, joita oli 30 sivua sisältäen monille kaavakkeille kirjoitettuja anomuksia ja selvityksiä liitteineen.

Anomus ja päätös

Kesäkuussa 1940 voimaan tullut pika-asutuslaki teki mahdolliseksi evakoidun maatalousväestön etnottamisen tilojen tilalle hankittavien viljelytilojen muodostamisen. Tämän jälkeen voitiin Valtionvarainministerielle kirjoittaa: ”Kunniottaen anomme, että rauhaan seurauksena menetetystä maatalousomaisuudesta minulle maksettaisiin korvausta seuraavan selvityksen mukaisesti”. Isäni yhdessä äidin kanssa kokosi kiinteistä omaisuudesta kahdeksan sivuisen anomuksen, joka päättyi loppusummaan 308.815 markkaa. Anomus oli päivätty 19. 10.1940 Arvioimislautakunta Kaarlo Hellevaara, Väinö Rajakallio ja pyhäjärveläinen Heikki Pärssinen määrätelivät korvauksen suuruudeksi 214.165 markkaa. Päätös korvauksesta tuli 2. vuotta myöhemmin ja korvauksen suuruudeksi tuli vain 76.500 markkaa, siis vain osa hyväksytyistä summasta. Vuonna 1955 saatiin jättää lisäkorvausanomus, josta kolme vuotta myöhemmin 1958 maksettiin 40.825 markkaa, mihin summaan sisältyi isovanhempien kuolinpesän neljäsosa 2.575 markkaa. Ensimmäisen anomuksen liitteissä mainittiin saatavat velallisiita sekä pankkitalletukset, samoin korvaukset mm. veneestä ja runsaista kalapyydyksistä: 30 verkkoa ja 25 rysää. Loppusummasta vähennettiin armeijalle pakkolunastetun hevosen (6.500 mk) ja Seinäjokeilla yleiseen kulutukseen lunastetusta karjasta (5 lhmää ja 1 liehuo 2.310 mk) maksetut hinnat. Mielentoinnon on tietä, että kotitalon eli maallatu vuonna 1938 ja

vuorattu edellisenä kesänä. Metsämaan laadusta ja puuston määrästä oli liitteenä asiantuntija Pauli Kymälän lausunto.

Takaisin Karjalaan

Elokuussa 1941 suomalaiset joukot valtasivat Konnitsan. Valtiovalta halusi saada siirtoväen nette maatilat tuottamaan ruokaa suomalaisille. Käyttöön voitiin ottaa evakuoimissa pelastuneet niittokone, separaattori ja ompelukone. Valloitetuja kotikylä hallitsivat sotilashallintoveranomaiset perivät 50 markan korvauksen kotitalantani syksyllä 1941 korjaamastan 500 kilon heinäsadosta. Jotta sodan tuhoilta säästyneissä tyhjentyneissä taloissa voitiin jatkaa elämää, luovutti Pyhäjärven kunnansikunta välttämättömiä kalusteina mm. pöytä, penkkejä, saaveja ja tiinuja. Alkuperältään ryssäläisiksi mainittiin itumasoiva, arku ja tappararhma. Tärkeitä tarvikkeita olivat puuvartinen puntari, lappu, potkuri, eripariset sukset ja astiakaappi. Luovutettujen kalusteiden hinta vähennettiin päätöstä odottavasta sotakorvauksesta. Syksyllä päätettiin kotikylään vain maataloustöitä ja siivousta suorittava väestöä, sillä uhkana olivat mm. räjähteet ja desantit. Juho-isän saapussa ehjänä säilyneen kotitalon pihalle tuli vastaan perheen vanha naarraskissa Mirri, joka oli sinimitellyt hengissä navetan ja riihen suojissa puolitosta vuotta.

Toinen evakuointi ja sotakorvaus

Huolimatta Vuosalmen. Tali-hantalain ja Ilomantsin menestyskellisistä torjuntateluista maamme hallitus teki välirauhan Neuvostoliiton kanssa 19. 9. 1944. Karjalankannaksen tyhjentämiskäskyn mukaan ensimmäisen rajan pinnassa asuvien tuli lähteä 10. 6. ja pyhäjärveläisten aloittaa evakuointi 17. 6. Vasta

sunnuntaina 19. kesäkuuta aloitti Konnitsan maanviljelijäväki vaelluksensa kohti luodetta ja turvaa.

Talvisodan kokemuksista viisastuneena olivat asutusviranomaiset ruvenneet suunnittelemaan evakuoitajia jo vuonna 1942. Samoin olivat täsmentyneet korvausten anomuspaperit, jotka osoitettiin Valtionvarainministeriölle varustettuna anokeskilla: ”Kunniottaen anomamme, että sodan johdosta 31. 5. 1944 jälkeen menetettyä ja vahingoittuneesta omaisuudesta maksettaisiin korvausta seuraavasti”. Anomuksen etusivulla tuli mainita korvaukseen oikeutetun aviopuolison ja lasten nimi, henkikirjoituspaikka 1. 1. 1939, kylän nimi ja tilan numero sekä nykyinen asukunta osoite. Perheemme koko omaisuutta koskeva anomus, suuruudeltaan 527.140 markkaa, jätettiin heinäkuun 27. päivänä 1945. Arvioimislautakunta, johon kuuluivat puheenjohtaja J. Hemminki sekä jäsenet K. L. Välimaa ja Heikki Pärssinen teki päätöksensä seuraavan vuoden huhtikuussa päättyen 492.800 markkaan.

Liitetiedoissa selvitetiin yksityiskohtaisesti rakennetun eläin, laatu ja tehdyt korjaukset. Koneet ja maatalouskalusto saatiin pääosin evakuoitu, mutta viskuri, toinen auro, äkeet ja harat jäivät Konnitsaan ja korvattiin puoleen arvoon. Viidestä polkupyörästä katosi yksi ja korvattiin 1.500 markalla, mutta vanha vene saatiin pelastettua saateen pieksämäältä Keuruun aseman ratapihalta rikkoutuneena katon parireet, ompelukone, huonekalut ja talousastiat. Taivasalae kasutat puiset huonekalut pilasi sade eikä pienirtaimisto säästynyt ”besorkajajilla”. Arvioimislautakunta ei suostunut korvaamaan syksyn 1944 satoa vaikka sen korjaaminen tyhjentyneistä kylästä oli epävarmaa. Työkyykyiset miehet ja naiset sekä nuoret velvoitettiin

loppukesällä palaamaan kotikylään osallistumaan sadon talteen ottamiseen.

Kuten kaikki maataloudesta elantonsa saaneet, myöskin meidän seitsemänkin perhe asetettiin odottamaan maanhankintalain mukaista uuden tilan muodostamista. Vanhin poika palasi marraskuussa siviiliin etsien hankin toisten tavoin tilapäistöitä. Huhtikuussa 1945 pääsimme muuttamaan Multian Tiihalasta meille muutamille konnitsalaisille perheille osoitetuille viljelysloille Suodenniemen pitäjän Lahdenperän kylään. Valtiovaltan tavoitteena oli saada lunastettavat pellot tuottamaan mahdollisimman pian viljaa ja karjan rehua. Muodollisuudet kestivät kuitenkin tammikuuhun 1949 asti. Vasta silloin toukokuussa 1945 annettua maanhankintalain mukaan meille myytiin viljelysloja 464.000 markalla. Se kuitattiin maksetuksi arvioimislautakunnan päätöksen mukaisella Valtio-konttorin pidättämällä 331.973 markan korvauksella niin, että tarvittavien rakennuslainojen oli lisäty indeksoitua. Entisille pienviljelijöille oli annettu pohjoisesta Satakunnasta uusi pienviljelysloja.

Lopuksi

Karjalainen maatalousväestö saatiin sijoitettua muualle Suomeen. Kaikki eivät tyyntyneet tarjottuihin tiloihin, vaan vapaaehtoisin kaupoin valittivat asuinpaikat muualta. Tänään ovat evakoiden jälkeläiset hajautuneet ympäri Suomea ja aina ulkomaille asti. Kun katselen luetteloita menetyistä kotitalosta ja sen irtaimistosta, tuntuu että paljon muuta ja korvaamatonta me myös menetimme. Ei meillä ole entisenlaista elävää kyläyhteisöä, sukulaisia tai naapureita, joiden kanssa voisimme jatkaa rikkaa yhteiselämää.

Jos haluat muuttaa edellä luetellut markkamäärät ”nummon markoiksi”, käytä Nordean julkaisemaa taulukkoa. Euroiksi sen saat jakamalla muunkertoimella 5.94573.

Niitä seitsemää kanaa ei saatu kiinni evakkokärryjä kuormattessa eikä Mirrikin kiivenyt mukaan porsaslaikun kiivenyt.

Imatralla itsenäisyyspäivänä 2003
TOIVO LUUKKANEN

Lähdeoteoksia

Rintamailta raivoille, Erkki Laittinen, Gummerus 1995 ISBN 951-9362-87-8

Jälleennäköksen ihme, Veikko Venmaja ja P.O. Väisänen, Gummerus 1988 ISBN 951-20-3099-3

Siirtokarjalaiset 1941-44, Johannes Virolainen, Otava 1989 ISBN 951-1-10921-9

VPL Pyhäjärvi (pitäjähistoria), Impi Wiika, Uuden Auran Kirjapaino, Turku 1950

Vammala 19. 1. 2004

Toiveiden vuosi 2004

Hyvää kuluva, Uutta Vuotta kaikille Vpl Pyhäjärvi-lehden lukijoille. Harras toiveemme on, että tästä vuodesta tulisi edeltäjänsä parempi monessakin asiassa. Mennyt vuotu analysoitaessa tuntuu, että monessa kohden on kulttuuri väärään suuntaan.

Euroopan poliittinen kartta muuttuu kuluvan vuoden aikana kun Euroopan yhteisö saa kymmenen uutta jäsenmaata. EU:n laajentumisen vaikutukset näkyvät toivottavasti myönteisenä kehityksenä. Toivoo sopii myös, että se poliittinen kehitys, joka menneen vuoden aikana on jatkunut esimerkiksi Berlusconi Italian ja Putinin Venäjällä käännyttyä tämän vuoden aikana toiseen suuntaan. Pois siitä kehitysuuressa, joka suuresti muistuttaa 1930-luvun poliittisia muutoksia Saksassa ja Italiassa. Kansanhän tuolloinkin kriittiköittäen äänesti ”Johtajansa” valtaan tunnetuin seurauksin.

Uskon, että monen suomalaisen toiveena on myös se, että oma asemamme EU:n piirissä selkeytyisi ja meillä kyetäisiin määrittämään omat toiveemme ja tavoitteemme suunnitelmallisesti omista lähtökohdistamme, eikä ajautuisi sekavantuutiin pikaratkaisuihin kuten vuoden 2003 lopulla tapahtui. Toivottavasti myös keuhkollaan annettava puolustuslonteko lopultakin antaa koko kansalle todellisen kuvan puolustuskyvystämme, sen tasosta ja kehityksestä.

Suomalainen työllisyyskehitys on Kiina-ilmiöinen myös varsin huolestuttava. Kehityksen suunnan muuttamiseksi tarvitaan nyt radikaaleja toimenpiteitä. Pelkällä saavutetuista eduista kiinnittämisen politiikalla ei tätä ongelmaa ratkaista.

Yksilötasolla toivoisi oman elämän hallinnan saavuttavan aivan uuden ulottuvuuden. Uutiset huumeiden, alkoholin ja muiden nautintoaineiden hallitsemattomasta käytöstä ovat menneenä vuotena olleet varsin yleisiä. Me suomalaiset olemme edelleen jatkaneet myös lihomista ja erilaiset elämäntavoista jatkavat sairaudet vaihaavat entistä useampia. Kaikenlainen lyhytjänteisyys on edelleen vallannut alaa. Utopistisetkin toiveet pitää täyttää tässä ja nyt. Pitkjänteiselle suunnittelulle ja sitkeälle toteutukselle ei ole mallia.

Tavaksi on tullut huutaa yhteiskuntaa apuun kun itsellä menee heikkin. Harva katsoo peiliin ja huomaa, että itsekin voisi tehdä jotain asiantilan parantamiseksi. Toisin sanoen oman elämän hallinta jätetään yhteiskunnan ja toisten ihmisten asiaksi. Omat toimenpiteet olisivat monesti paras vaihtoehto asian korjaamiseksi. Tarvitaan vain oltiin rehellisiä tunnustamista ja oma-aloitteista tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Elämän laatu on paljolti kiinni omista toimenpiteistä. Oman elämän hallinta tulisi ottaa Suomessa uudaksi, koko kansan ”oppiaiseksi” kuluvana vuotena. Tekemisen meininki olisi saatava jälleen ohjenuoraksi myös meillä täällä pohjolan hyvinvointivaltiossa. Muuttoa on olemassa vaara, että esimerkiksi uudet EU-maat, kuten Viro, ajavat meistä ohii muutamassa vuodessa.

Hallittua vuoden jatkaa kaikille Vpl Pyhäjärvi-lehden lukijoille.

ANTERO PÄRSSINEN

Käkisalmen Sanomat 27. 7. -18

“VARKAAT” Huomatkaa!

Ken teistä tietää vieneensä allekirjoitaneelta näin päivinä, 1 kertaa noin 20 kiloa ruisjauhoa ja 10 kiloa ohraujauhoa, toisella kerralla; 23/7, 1/2 härän nahkaa (3 kiloa pohjanahkaa) 4 kiloa voita, 5 kiloa talkkunaajauhoa, 50 kananmunaa ja syöneensä ruokasuojassa omin lupsina.

Pyydetään hyväntahtoisesti nomaan ensi tilassa takaisin, sillä olen joutunut 7 lapseni kanssa suurempaan puuteeseen kuin sinä, jokaisen yonäihin sinä voit vahinkosi korjata.

Pyhäjärvi, Kiimajärvi, 24/7 1918

Juh Herrä.

Muistikuvia Montrualta

Montruan, Pöyhölin ja Kalamajan jakokunta piti perinteiseen tapaan kesäkokoustaan 12.7.2003. Tällä kertaa kokouspaikkakuntana oli Tampereen Lammipää ja siellä järjestelyistä vastasivat Pirjo Kiiala, Selma Salovaara ja Helvi Kaltila. Kokouksen yhteydessä Esko Pohjolainen piti mielin painuvin esityksen muistellen siinä entistä kotiseutua ja sen tapahtumia talvesta syksyyn ajanjaksolla.

Sinä syksynä luonnon kierto-kulku oli almanakan mukaisessa aikataulussa. Simo teki sillat lokakuun loppupuolella ja luntua tuli sen verran, että maa routaantui. Marraskuun lopulla Antin päivänä päästiin asioilla rekkeihin. Joulun mennessä oli sitten tullut jo pysyvä talvi.

Henkilöjoutat kulivat aikataulussa mukaisesti. Tavarajunien kulusta ei sen sijaan voinut kelloa tarkistaa, sillä ne kulivat miten sattui. Talvisessa pakkasäässä kimakat veturin vihellykset pitivät kylän asukkaiden mielen vireänä. Joulun jälkeiset viikot olivat taloissa polttopuiden ja karjarehun ajoa. Monet isännät valmistautuivat tujon ajon tienestin kevään kuukausiksi. Toinen ansionmahdollisuus tarjoutui sannaan ajossa varastoon teiden varside kevätyä varten.

Montruan ohitse kulkevan maantien liikkajat olivat asemalle ja kirkolle kulkevia ihmisiä. Talvella jääteläiä pitkin oikaistiin ja lyhennettiin kirkolle matkaa huomattavasti. Yksi näistä talvi-teistä kulki kotini ohitse Tattariniemen halki ohi Tammissaarien kirkkorantaan. Tätä tietä käyttivät Kiimajärven toisella puolella asuvat Tiituan ja Musakanlahden kyläen asukkaat.

Heuruisena pakkaspäivänä jo kaukaa kuulunut reen jalasten narina paljasti usempien rahtiehevosten tulosta. Kiimajärven takaisissa metsissä oli jo metsätöydyt alkanet. Rata-pölkkyjen rahtikoumat saapuivat radan varteen muodostetulle purkauspaikalle. Hikiset hevoset ja kylmästä kohmettuneet miehet olivat saamassa sen päivän aheruksen päätökseen. Samaan aikaan Pyhäjärven jäällä kohden aseman rantaa kulki toiselta puolen järven lähteneiden suurten halkokouormien saatu.

Sunnuntai tehtiin kirkkomatkoja perheittäin Muuten sunnuntain rauhailisuus lepäsi kylän taloissa. Toisaalta hautausmaalle ohitti kylän matkalla kohden kirkkoa. Ensimmäisessä hevosen vetämissä reessä saatettiin vainaja kotipitäjän suuntaan maahan. Pienet kuusenlatvat reen sivuilla ja joku lähimmässä ajoi sitä hevosta. Matka oli alkanut jostain Kiimajärven takaa. Usein poikasina laskimme kuinka monta hevosta kaikkiaan oli saatuessa. Iltapäivällä nämä hevoset palasi-

vat takaisin kotikyläänsä.

Vaikka kotikylämme Montrua eli talvisaikaan hiljaista ja rauhallista elämäntilanteen elävä maalaiskylä jokapäiväiset askareet suoritettiin totuttuun tapaan. Läheisen Pikomyllyn isännät saapuivat jauhatusmatkoillaan piristämään kulluun kylän elämää. Sen ajan myllymiehet eivät olleet mitään kiireisiä. Myllytuovassa istuskeltiin ja vaihdettiin kuulumisia toisista kylästä olevien äsientien kanssa. Usein myllymatkan yhteydessä käytiin sukulaisia ja tuttavia tapaamaan. Tällöin saattoi myllymatka kestää useampia päiviä.

Ison talon meinkistä päästiin perille kun Taubilan kartanon parihevoiset isoilla halkokouormilla saapuivat myllyn pilkkuu tuoden raaka-ainetta logomobiiliin tarpeisiin. Se oli komeaa katseltavaa kun suuret kuormat nousivat Kosemäen rinnettä ylös. Jonossa saattoi olla 6-8 valjakkoa. Myöskin Pikojeon tuntemassa olevan Haapasalon nahkateltavan asiakkaita kulivat hevoskyydillä ja ommat kuljijat kävivät tietä kysymässä Montruan taloista. Tien kyselijöistä riitti myöskin silloin kun oli asiaa herustomari Heikki Kaasalaiselle. Herustomari hoisi useita pitäjäläisten asioita. Hän oli laumaisen käräjällä, laati kaupakirjat ja haki lainhuutoja sekä oli moninaisen neuvonantajana niin kunnallisissa kuin muissakin eteen tulevilla käytännön asioissa.

Montruan kylässä oli muitakin vaikuttajia. Vilhelm Seppänen oli maallikkosaarnaajana pyydetty moniin tilaisuuksiin puhumaan oman kylän ulkopuolellekin. Seurakuntaan liittyvää urkurin tointa hoiti sivutoimenaan kauppias Juh Pohjolainen. Hän olikin varsin monitoiminen mies, sillä urkurin ja kauppiaan toimen ohella hän oli myöskin maanviljelijä, laulukouron johtaja ja urakoitsija maanonteen teossa. Lisäksi hän oli huumoriva viljelevä kansanniehi. Kylän postimies Vili Pirinen hoiti tehtävänsä kunnialla oli tuli tai tuisku. Lauantaisten talojen savupiippusta tuurmaa iloiset leipomisen savut taivaalle. Vili vie muuttamien viimeisiin taloihin postin sille saakka. Tämä taroittaa sitä, että postin tuojalle annetaan lämpimäsi, pieni voimurikka tai maipullo seuraavaan viikoon evästajedennymiseksi. Tämä kaikki siksi, että Vili on tehtävänsä taitava suorittaja. Hän oli nuorena sairastunut ja se oli jättänyt jälkensä Viliin.

Kyläkunnan arkisten askareitten ohella haettiin vaihtelua ja valoa harmaaseen arkeen. Marttyydhystis piti ompeluseuroja ja ruokakurssuja sekä kesäisin puutarhaksurjeja. Osittain samat henkilöt osallistuivat myöskin nuorisearnon toimintaan. Nuori-

seuran toiminta olikin varsin monipuolista. Talvisin opintokerho keräsi nuoret yhteen. Laulukouro harjoitteli Juh Pohjolaisen ja myöhemmin Eino Kaasalaisen johdolla juhla varten. Nuorisearnon hihtokilpailut keräsi osanottajia suuren joukon aina naapurikyliä myöten. Voimakkaana toimintona liittyi kylän elämään myöskin suojeluskunnan erilaiset harjoitukset. Valmiutta riitti tähän toimintaan kaikissa ikäluokissa. Tähän toimintaan liittyi myöskin suojeluskunnan ja Kivimeijeren varuskunnan yhteiset harjoitukset Pikojeon molemmin puolin.

Oman lukunsa muodosti Käkisalmen talviamminkin helmikuussa. Silloin oli maantellilla vilkasta liikettä kun hevospaappiaat kuljettivat kyliltä ostamiaan hevosia markkinoille myytäväksi. Markkinat olivat koko kansa juhlaa ja niistä puhuttiin paljon ennen ja jälkeen markkinoiden. Markkinoilla tehtiin paljon kaupaa paitsi eläimistä mm. vaatteista. Myöskin monenlaisia tarveesineitä kaupattiin. Tavaraa oli laidasta laitaan.

Elletin järven rantamilla ja Pikojeon varrella. Pankun jään aikaan ei taloissa kalaa pyydetty siinä laajuudessa kuin keväällä ja kesäisin. Helmikuussa aloitettiin monessa taloissa maanta pyynti. Vaikka jäähän rehtien teko ryyän laskua varten olkoin kovaa työtä sen vaiat palokitsi ensimmäinen madekito. Kyllä talvisin myöskin muuten kalaa saatiin siitä pitiivät Pyhäjärven ja Kiimajärven välle ilmestyneet uottakunta. Silloin sai otettua tuoretta kalaa suoraan jäältä. Muistan kuinka monasti kävin repun kanssa sukilla hihtiäen kalaa hakemassa.

Talvisin muodostui kyläkunnan vapaista nuorista miehistä työporukoita. He lähtivät metsätöihin oman pitäjän ulkopuolellekin. Pyhäjärven asemalta lastattuihin talvisin suuret määrät puuta varavaa junanvaunuihin. Kyläkunnan lastausporukka oli melkoinen haka tässä työssä. Usein tämä työ menikin kyläin väliseksi kilpailuksi. Kyläkuntamme nokkamiehiä olivat Antti Tammisen ja Kaarlo Kaasalainen.

1930-luvulla eletty aikaa oli rauhallista luonnonrausta elämäntilannetta. Omillaan tuloin toimeen ja kaupasta ostettiin vain todellista tarpeellista tavaraa. Liikuttin oman kylän piirissä ja kiire oli kaukana. Kun nyt olemme jo jakokuntamme kokoomuutimissa lähestyvästi luku 60, on mukavaa toivottaa kaikille jakokunnan entisille asukkailla ja heidän perheilleen onnellista tulevaisuutta ja yhteistoimintaa tulevaisuina.

ESKO POHJOLAINEN.

Suomen sotasarimat 1914-1922

Viime lehdessämme kerroimme internetiedotuksessa Suomen sotasarimat vv.1914-1922 olevaa vainajien luetteloa. Jorma Inkisen toimesta jo selvitettyjä tietoja lähettetiin tiedoston ohjeiden mukaisesti korjattavaksi. Totesimme mm. ettei aseman taistelussa 20. 11. 1917 menehtyneiden Heikki Inkisen, Juh Pärssinen ja Kalle Tammisen nimeltä ollut ko. luettelossa lainkaan. Tässä välellä on lukijoilta tullut ihmettelyä siitä, miksi aseman taistelussa 1917 menehtyneiden edellä

mainittujen henkilöiden nimiä ei ole vapausdoston muistomerkeissä lainkaan. Onko selityksenä se, että aseman taistelusta valmistettiin oma muistomerkki asemalle, johon kiinnitettiin laattase kerrottiin aseman taistelusta ja johon laattaa on merkitty myöskin ko. vainajien tiedot?. Entä haudatinko ko. kolme vainajaa kuitenkin vapausdoston sankarihaudan kirkon vieressä vai muualle? Ehkäpä omaiset tai vanhempi väki tietää vastaukset näihin kysymyksiin.

Uusi tieto tuntui olevan myöskin se, että Nuotermaalla olisi ollut vankileiri, joka mainitaan monessa Pyhäjärvellä tavalla tai toisella kuolleen kohdalla kuolinpaikkana. Jhōrdis Lukka mainitsi eräässä kirjassaan vankileirin olleen Sortanlahdessa ja omakohtaisesti kertoi vieneensä vangeille leipää. Tähän tietoon vanhempi väki voinee antaa vastauksen.

Tietoja ottaa vastaan Reimo Äikää os. Nokkamäentie 256, 32700 Huittinen puh. 02-566 213.

Inkerinmaalta Pyhäjärvelle kouluun

Sain viime vuoden lopulla sähköpostiviestin Elvira Nässi nimiseltä henkilöltä. Hän kirjoitti saaneensa ystävältään joululahjaksi Salitsanrannan koulupiirin kirjan ja löytäneensä sieltä luokkakuvat jossa olivat sekä hänen äitinsä Susanna Rännäli että enonsa Matti Rännäli. Susanna Rännäli oli syntynyt Miikkulaisen Yläkylässä v. 1911 Mikko ja Anni Rännälin perheen kolmantena lapsena. Vuonna 1919 kahdeksanvuotiaana hän pakeni yhdessä sisaruksiensa Liisan, Aunen ja Matin kanssa Suomen puolelle Vanhemmat jäivät vielä siinä vaiheessa toiselle puolen rajaa mutta lasten mukana muutti mummo. Kolmen kuukauden kuluttua muuttivat isä ja äiti sekä Susanna mummit. Alkuun astuttiin Metsäpirtissä mutta myöhemmin muutettiin Pyhäjärven Saapun kylään.

Susanna Nässi.

joista aivan erityisesti on jäänyt jo edesmenneet Esteri Honkanen ja Lahja Törn sekä Helsingissä edelleen asuva Aili ja Aira Anttonen.

Elvira mummo kuoli Pyhäjärvellä Kummit muuttivat takaisin rajan taakse ja kutsuivat toistuvasti myöskin Susannaa sinne takaisin. Lähtöpäätös oli vaikea kun piti jättää äiti ja veli Suomeen. Kun isä oli kuitenkin jo kuollut niin isäkin suostui viimein lähtöpäätökseen.

Kohtalokas kotiinpaluu 1925

14-vuotias Susanna palasi ko-

tiseudulla jossa talo oli poltettu. Väliaikaiseen asuntoon päästiin kuitenkin asumaan. Rippikouluun Susanna kävi 1928. Kolme vuotta myöhemmin löytyi aviomies oman kylän pojan Yrjö Nässin kanssa. Vuoteen 1935 elämä sujui kohtalaisesti, vaikka inkeriläisiä oli alettu jo vainota. Susanna kaksi setää ja Liisa sisko joutuivat Siperiaan ja v. 1935 tuli Yrjö Nässin perheeseen käsky lähteä kotoa. Kylä oli ollut jo jonkin aikaa täynnä sotilaita. Matka jatkui härkävaunuissa Leningradista kohti itää. Susannalla oli hoidettavanaan myöskin perheen kolmevuotias Lyyli ja vuoden vanha Eino. Parin viikon matkan jälkeen päädyttiin Etelä-Kazakstaniin, jossa heidän pantiin parakkiehin. Työtä järjestyi puuvilla-arolla ja vähitellen elämän alkoi järjestyä. Isä Yrjö joutui työarmeijan viiden vuoden ajaksi. Perheeseen syntyi v. 1949 Elvira.

Paluu Suomeen

Vuonna 1955 saatiin oma kivenen ja kehnonlainen tonttima. Nyt alkoi oman talon rakentaminen. Lapset autoivat parhaan taitonsa mukaan. Myöhemmin lapset perustivat omat perheet. Neuvostilojen hajoamisen myötä tuli myöskin levottomuutta, joka pani ajattelemaan muuttoa Suomeen. Osa sukulaisista oli jo muuttanut Suomeen ja kun heille sitten muuttolupa tuli olikin lähtöpäätöksen teko edessä. Susanna oli jo 1980-luvulla käynyt Suomessa vieraisilla. Myöskin isä-Yrjö ja tytär Elvira käyneet Suomessa tavaten täällä mm. 66 vuoden jälkeen isän Aune sisaren. Sitten isä kuoli 1986 ja niin Susanna yhdessä Elviiran perheen kanssa v. 1992 Suomeen. Muut lapset tulivat myöhemmin perässä.

Näin jatkui elämä pääkaupunkiseudulla. Mellunkylän seurakunta tuli tutuksi ja Susanna ilo oli suuri kun hänen tyttärensä Elviira ja Lyyli konfirmoitiin Helsingin Mikaelin kirkossa marraskuussa 1994.

Elvira Nässi muistaa kuinka Lahja Törn os. Jalava lävi vierailulla Tanskanent. v. 1986. Meidän tultua Suomeen tapasimme

Susannalle tärkeiksi tulleet kummit Susanna ja Matti Nässi Miikkulaisesta Yläkylästä vasemmalta. Oikealla on Yrjö Nässi sylissäkin Lyyli, Susannalla on sylissä Eino.

Amerikan terveisiä

Lempi Willsson os. Kähönen syntynyt Vpl. Pyhäjärven Lahnavalkamasta on ilahduttanut toimitusta Jouluun ja Uuden vuoden tervehdyksillään. Hän haluaa tervehdyksiä myöskin kaikkia lehtemme lukijoita. Se on suuri ilonpäivä kun Vpl. Pyhäjärvi-lehti saapuu tänne kotiin Seattleen toteaa Lempi.

Lempi kirjoittaa: Viime kesä jäi monenkin tapahtuman johdosta mieleeni. Aivan ihmeellinen asia oli se, että olin tilaisuudessa käymään Suomessa ja osallistumaan Salitsanrannan koulun 100-vuotisjuhliin Heinäkuisessa. Mukana matkalla oli lapsiani täällä rapakan takaa mutta myöskin sukulaisia ja ystäviä sieltä Suomesta. Koko juhlatilat oli täynnä elämänsyitä. Vaikka olen muuttanut kerran voininkin jo aikaisemmin vierailu entisellä kotiseudulla silti koin hienoja hetkiä Pyhäjärvelle. Koulun juhlan ohella oli edellisenä päivänä vietetty kirkonmme juhla oli arvokas ja jäi mieleen. Olin 10-vuotisenä työssäni vuonna 1936 pat-

saan paljastusjuhlassa Silloin ei muistomerkki historia jäänyt mieleen mutta nyt kesällä kirkonmmeillä sain elää noita muistoja uudelleen. Todellinen elämäso koettiin Lahnavalkamassa entisessä kotitalossani kun vihdoin pienen maanittelu jälkeen tulikki Alinan avustuksella pääsimme Kähösen taloon.

Viime vuoden alkuvuosi oli täynnä koulupiirin kirjanteon aikaa. Vaikka olenkin täällä kaukana sain tilaisuuden olla yhteydessä kirjatoimikuntaan sähköpostin avulla. Olen iloinen että sain myöskin itse osallistua pienillä omilla muistelulla kirjan sisältöön.

Pitkään sarastellut mieheni kuoli muutama päivä Suomesta paluun jälkeen. Nyt olen opetellut elämään yksin. Vanhin tyttäni Pirjo asuu lähinnä kotini mutta välimatkaa on 50 km. Omistan kuitenkin ajokortin ja auton ja sillä pääsen liikkumaan paikasta toiseen.

Joulun aika

Lempi jatkaa sähköpostiviestissään: Meillä ei ollut valkoista Joulua. Ilma oli kaunis ja aurinkoinen lämpötila oli 5 C. Viime päivänä on taasen satanut. Vuositään saamme pari kertaa talvessa luntakin 1-2 päivää joka aiheuttaa täällä kaaoksen kun ihmiset eivät ottaisi tunteen lumen. Jouluaaton vietin tyttärieni perheen parissa. Jouluaateria nautittiin kello 15 aikaan. Pöydässä oli meitä 13 henkeä. Tyttärieni kaksi lasta ovat jo naimisissa ja heilläkin on jo lapsia. Kello 17 menimme paikalliseen kirkkoon, jossa oli joulusta ohjelmaa. Amerikkalaiset käyvät joulukirkossa aattoiltaan. Kirkon jälkeen seurasi ainakin lapsille tärkeä ohjelmamnumero-lahjojen aukaus. Täällä ei tule joulupukkia vaan lahjat ovat kuseen alla. Amerikkalaiset avaavat lahjat vasta jouluaamuna, kun puki on vierailut yöllä savupiipun kautta. Jouluaamuna lähdin ajamaan kotini lähellä sijaitsevaan suomalaisen joulukirkkoon. Kirkon on rak-

kennettu suomalaisten talkoovoimin n. 50 vuotta sitten. Olen paljon mukana kirkon toiminnassa. Täällä kun kirkkoa ei avusta muut kuin jäsenet. Meillä on suomalainen pappi nykyisin Seppo Hartikainen kotoisin Helsingistä. Hän onkin minun tähän suomalainen naapurini asuen kahden kilometrin päässä kodistani. Kirkossa pidetään joka toinen sunnuntai jumalalanpalvelus suomeksi ja joka toinen sunnuntai englanniksi. Osa kirkkoalo aloitti laulun "Enkeli taivaan", josta laulettiin kolme säikeistöä. Ohjelmassa oli myöskin yksinlaulua ja viulusooloja. Jouluevankeliumi luettiin suomeksi ja englanniksi. Tietyksi oli myöskin lyhyt saarna. Lopuksi lauloimme loppu säikeistö "Enkeli taivaan" virrestä ja vanhan tavun mukaan viimeinen säikeistö seisaaltaan. Kirkko oli koristeltu useilla joulutähillä sekä kynttilöillä. Kirkossa oli väkää n. 90 henkeä. Tilaisuuden pääteeksi kokoonnuttiin kirkon alakertaan, jossa suomalaisyhtymien Mervi oli laittanut yhdessä perheensä kans-

verin Hilja Hinkkasen os. Äikiän. Ehkäpä tulevan kesän aikana vierailu uudistetaan ja silloin voisi taasen tavata tuttuja.

Elvira on hyvin kiinnostunut Vpl. Pyhäjärven asioista. Internetin kartan avulla hän teki 31.8. viime kesänä matkan Pyhäjärvelle Saaprun ja Salitsanrannalle ja koulun pihamaalla seisoesaan ei Elvira vielä silloin tulleen koulun perustamisesta tienneen juuri samana päivänä kuluneeksi 100 vuotta. Elvira lähetti runsaasti Salitsanrannan koulun aikaista aineistoa. Valitettavasti vasta nyt, sillä tuosta aineistosta olisi varmasti saanut hyvän lisän koulupiirin kirjaan. Samassa lähteyksessä tuli myöskin toimitaja Pirkko Huuron Susanna Nässistä tekemä laaja haastattelu, josta otteita lainattiin tähän muisteluun.

REINO ÄIKIÄ

Uusi vuosi alkanut.

Viestissään 5. 1. Lempi kiittelee sähköpostissa saamaansa valokuvaa koulun juhlasta. Hän mainitsee myöskin vuoden vaihteessa siellä nähdyn hieman luntakin. Nyt on myöskin täällä "kylmä", sillä aamulla oli lämpötila -8 C ja vielä päivälläkin -4C. Nämä lukuemat varmasti naurattavat siellä Suomessa. Tuolla Seattleen kaupungin eteläpuolella on luntakin, joka on omissaan aiheuttamaan melkoisen sekamelskan.

Toivotan kaikille Vpl. Pyhäjärven lehdessä lukijoille oikein Hyvää Uutta Vuotta.

LEMPI WILSSON

Rakkaamme

**Siiri Helena
LUUKKANEN**

o.s. Honkanen

* 22. 8. 1912 Rautu
† 16. 12. 2003 Mouhijärvi

Kiittäen ja kaivaten

**Laura, Alf ja Henrik
Eila, Heikki ja Heli****Antti, Elina ja poikavauva
Leo, Ingrid, Elina ja Essi
Aune
Marjatta, Jarmo, Martina ja Kiia
Raili, Jari ja Mikko***Lähti lentoon enkeli taivaan,
tuli luokse matkasta upuneen,
kosketti hiljaa posken nukkaa,
hellästi silitti hopeista tukkaa.
Nosti siivilleen turvaan,
vei rakkaamme tähtien taa,
luo Isän, Kaikkivaltiaan.*Rakkaamme on siunattu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotasta.

Rakkaamme

**Elma Anna Elviira
RAJALA**

o.s. Karjalainen

* 18. 5. 1920 Vpl. Pyhäjärvi
† 27. 11. 2003 Hattula

Rakkaudella kaivaten

**Jorma perheineen
Arja perheineen
Irma perheineen
veli perheineen
muut sukulaiset ja ystävät***Kuin kimmellys päivien kirkkaiden
on muistosi äitikkä.
Ne kauneimmat muistot lapsuuden
me saimme äiti sulta.
Ei elämäsi merkitys päättynyt tähän
se elää meissä ja lapsissamme.**Annoit eestämme parhaitaan,
siunaamme mummo sun muistoos.***Mai-Lis, Petri, Anne, Antti***Enkeli taivaan hellään hoivaansa otti
Isomummonne armahan.
Essi, Iida, Vivian, Anna, Jonni*Rakkaamme on siunattu lähimpien läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotasta.

Yksi meistä

**Aarno Hannes
PULAKKA*** 12. 8. 1934 Vpl. Pyhäjärvi
† 29. 11. 2003 Helsinki

Ikävöiden

**Klaara
sisaret ja veljet perheineen
kummipoika Jari perheineen
ystävät**Elät muistoissamme
- Asut sydämessämme.

Siunattu 16. 12. 2003 Helsingissä.

Ajatuksia "ikuisuuden" äärellä

*"Herra, sinä olet meidän turvamme polvesta poiveen**Jo ennen kuin vuoret syntyivät,
ennen kuin maa ja maanpiiri saivat
alkunsa, sinä olit.**Jumala, ajasta aikaan sinä olet.**Tuhat vuotta on sinulle kuin
yksi päivä, kuin eilinen päivä,
mailleen mennyt, kuin öinen var-
tiohetki.**Me katoamme kuin uni aamun
tullen, kuin ruoho, joka hetken
kukoistaa, joka vielä aamulla vi-
heröi, mutta illaksi kuivuu ja
kuhtuu pois."*

Nämä sanat psalmista 90 olen lausunut lukuisissa sunnustilaisuuksissa. Ne saivat aivan uutta ulottuvuutta käydessäni syksyllä Egyptissä. Valtaisien vuorien ympäröimässä Kuningaiden laakossa oli mahdollista käydä noin 3000 vuotta vanhassa erinomaaisesti säilyneessä farao Tutankhamonin haudassa. 3000 vuotta on pitkä aika. Kuitenkin maailmakaikkeuden historiassa sekin on vain ajanrahtunen.

Faraot halusivat taata itselleen ikuisen elämän. Siksi he elinaikanaan panosivat erityisesti viimeisen leposijansa rakentamiseen. Kun he kuolivat, heidät muumioitiin ja vietiin hautaan. Tällä tavalla taattiin heille "ikuisuus". Noita vuosituhansia vanhoja mumioita oli nähtävissä muumiomuseossa. Pysähtymisen

niiden ääreen oli mykistävää. Mielessä pyörivät sanat: "Me katoamme kuin uni aamun tullen... Jumala, ajasta aikaan sinä olet... Tuhat vuotta on sinulle kuin yksi päivä..."

Puhuttelevaa oli myös tieto on, että näiden ikuisuuden takaimiseksi rakennettujen hautojen säilyminen on runsaan turismin vuoksi uhanalla. Myös maanjäristys voi hetkessä tuhoata kaiken suuren ja "ikuisen" niita kuin hiljattain Iranin Bamissa.

Ihmisen ikiaikainen ikuisuuden kaipuu oli silmin nähtävää. Saarnaajan kirjan sana "myös iankaikkisuuden hän on pannut heidän sisimpäänsä" ovat todellisuutta sukupolvesta toiseen kansallisuudesta riippumatta.

Luonnollisesti vertailin mielestäni näkemääni ja kuulemaani myös kristilliseen uskoon. Hätkähdyttävää oli tajuta Egyptin merkittävä osuus uskomme juuriin nähdessä. Mooseksen pelasti Niilistä Egyptin faraonin tytär, ja

niin Mooses sai faraon hovissa varmasti parhaan silloisen kasvatuksen tulevaan tehtävänsä. Hän johti israelilaiset pois Egyptin orjuudesta luvattuun Kanaanin maahan. Myös Jeesus oli lapsuudessaan pakomatalla Egyptissä. Näin toteutti ennustus: "Egyptistä minä kutsun poikani."

Kristityille pyhän Jumalan tahto on ilmoitettu Mooseksen kautta annettuina kymmenessä käskyssä. Jeesus ei kumonnut näitä käskyjä. Päinvastoin. Elämällänsä ja opetuksillaan hän täytti kaiken lain osoittaen niiden perimmäisen sisällön, rakkauden. Luottamus taivaallisen Isän rakkauteen ja huolenpito lähimmäisistä ovat Jumalan tahto ihmiseen nähden.

Ikuista elämää me emme voi itse taata itsellemme. Saamme ottaa sen vastaan Jumalan lahjana: "Synnin palkka on kuolema, mutta Jumalan armolahja on iankaikkinen elämä Jeesuksessa Kristuksessa." Turvatuessamme Jeesukseen syntiemme sovittajana meillä ei ole muuta ikuisuudesta. Hän johtaa meidät synnin ja kuoleman orjuudesta ikuisen elämään.

Kiitollisina ja turvallisista saamme jatkaa alkanutta vuotta uskoen psalmirukouksien tavoin, että Herra on meidän turvamme polvesta poiveen.

MIRJA TENKANEN

Elma-mummoleni

Sinä Elma Anna Elviira Rajala (o.s. Karjalainen) synnyit toukokuun 18 p:nä 1920 Vpl Pyhäjärvellä Rotjanlahdessa Elisa ja Antti Karjalaisen neljäntenä ja nuorimpana lapsena. Lapsuutesi ja varhaisuoruutesi vielit Pyhäjärvellä ja muistoissasi tuo aika oli onnellista ja huoletona. Talvisodan syytessä jäit kotikyliäsi huolehtimaan sekä omista että naapureiden elämästä. Samalla maajoitit rintamalle matkavia ja sieltä poistuvia sotilaita. Sodan aikana tapasit myös pappani, aviomieheni Olavin, jonka kanssa sodan viimein loputtua muutit asumaan Parkanoon. Parkanossa syntyivät perheen kolme lasta, Jorma, Arja ja Irma. Vaikka sotien jälkeen oli pulaa kaikesta, rakensit perheellesi kodin jossa oli kaikkea, oli ruokaa ja itse tehtyjä vaatteita ja ennen kaikkea rakkautta. Ovesti oli aina auki läheisten ja ystävien iloilte ja murheilte. Ja sinulla oli aina riittävästi aikaa kuunnella ja keskustella. Lopulta elämäntie vei perheen sydän-Hämeeeseen Hattulaaan jossa asuit yli neljäkymmentä vuotta, elämäsi loppuun asti. Kahdesti matkustit lapsuutesi maisemiin Pyhäjärvelle ja noista matkoista on muistona meille jälkipolville runsaasti valokuvia ja video-

Elma Rajala.

nauhaa.

Elämäntyönäsi olivat lapset ja perhe. Omien lastesi lisäksi huolehdit, hoidit ja kasvatit meitä neljää lastenlasta ja osallistuit aktiivisesti myös lastenlastenlastesi elämään, joista viiteen ehdeut tu-

tustua ja kuudennen tuloa odotit yhdessä meidän miuden kanssa. Olit avarakatkeinen ja viisas, puntaroi asioita ja tapahtumia ja ymmärsit elämää silloinkin kun muilta oli usko loppua. Viimeiseen hetkeen asti olit tarkasti perillä sekä läheisesti että ympäröivän maailman tapahtumista ja kannoit usein luuloa lähimmäisistäsi. Et vaatunut itsellesi juuri mitään vaan autoit aina muita. Olit tasapainolinen ja oikeamielinen ansaiten arvosi suvun henkisenä johtajana ja suunnan- näyttäjänä.

Elämän voimien hiipuessa tukenasi olivat sekä lapset, lastenlapset, pienet lastenlastenlapset, veli ja muut omaiset viimeiseen hetkeen asti. Raskain mielin jouduimme lopulta luopumaan Sinusta varhain marraskuuna aamuna.

Rakkaamme sinuattin lähimmäisten läsnä ollessa itsenäisyyspäivänä Pyhäjärven rannan hiekkalla. Ja vaikka joulu olikin tyhjä ja raskas, meitä jäivät lohduttamaan lukuisat kertomukset elämästä Karjalassa sekä rikkaat muistot yhdessä eletystä elämästä. Ne jatkatvat elämää meidän kanssamme. Kiitos jokaisesta päivästä.

ANNE SALONEN

Kuusijuhla Alakylässä

Joulunalla tuli kuuneeksi 60 vuotta Alakylän kansakoulun vii-meisestä kuusijuhlasta. Itse tilaisuudesta en muista mitään, olin nukkunut viisivuotiaana onnellista unta luokkahuoneen lattialla koko juhlan ajan. Vasta kotimatka kallelliansä koulun rapullilla heräsin raakaan ja pimeään ulkoilmaan.

Meitä käveli Alakylän kaupaleen päin useita ihmisiä, siinä Sirkamäen rinteessä, lähellä Tuomas Vuohelaisen taloa, kun taakaapin alkoi kuulua epämääräistä huutoa. Huudot lähestyivät, varokaa varokaa! Samassa vau-

koontunut hevonen reki perässä ohitti meidät.

Äiti huusi alkää ajako tääl on ihmisiä. Ei se hepo ymmärtänyt vaan lisäsi vauhtiaan. Osa kävelijöistä ehti hypätä ojan yli, osan ihmettellessä kääntytykö hevonen kaupan ristillä Puikkosiin vai asemalle päin. Sieltä reen perästä roikkui joku pitkä köysi joka huitaisi lakin päästäni, mutta vahinkoa en muistaakaan tapahtuneen, vaikka pahalta näytti.

Se oli sitä Joulun aikaa, kun ei minkäänlaisia valojakaan saanut näkyä ikkunosta.

KALEVI LAPPALAINEN

Juhlatapahtumia Raijan perheessä

Raija Rauhanen-Pakarinen e. Rauhanen o.s. Kalmi syntynyt Pyhäjärven Kallenkartanosta on päässyt viime vuoden aikana osallistumaan harvinaisen moineen oman perheen merkitapahtumiaan.

Varsin merkittävällä tavallaan juhluvaijosi alkoi kun Raija ja Jouko Pakarinen solmivat avioliiton tammikuussa.

1.4. 2003 Raijan pojan Yrjön perheeseen vanhimmalle pojalle Markolle ja hänen vaimolle

Merville syntyi tytär Matilda Karoliina

Raija itse täytti 70-vuotta mutta poistui jo hyvissä ajoin tunte mattomaan paikkaan ikään kuin karkuun.

Samaan aikaan kun oltiin juhlamatilla Salitsanrannalla Pyhäjärvellä pääsi Raijan pojan Yrjön nuorin poika Juuso ripille Raumalla Pyhän Ristin kirkossa 4.7. Juuso kävi rippikoulun palokuntapöikien rippileirillä. Ja Juuso on kolmannen polven palo-

kuntalaisia.

Yrjön keskimmäinen poika Mikko vihittiin avioliittoon 23.8. Pomarkussa Laura (o.s. Myllyniemi) kanssa. Molemmat ovat myöskin palokuntalaisia ja ajavat mm. palautoota.

Yrjön tytär Satu valmistui kasvatustieteiden maisteriksi Turun yliopistosta syksyllä.

Ja vielä ehti 31.12.2003 isä Yrjö täyttämään 50-vuotia.

Kyllä on mummulla riittänyt juhliissa käyntiä, toteaa Raija.

Elän päivän kerrallaan – Jumalan kämmenellä

90 Toini Ratian elämänsä kaareen sisältyvät monet Suomen historian merkittävät tapahtumat. Syntymähetkellä 18.1.1914 Suomen hallitsija oli Venäjän Suurruhtinas Nikolai II. Syntymäpäikällä oli Sortanlahden Haapalan kylän Pärssisen savusauna, jossa avustajina olivat Toinin molemmat mummot. Vanhemmilla Vappu os. Lappalainen ja Matti Pärssiellä oli jo kaksivuotias Ensio ja Toinin jälkeen syntyivät vielä työt Saimi Ester ja Aini Kyllikki.

30-luvun alussa Pärssisen perhe osti maatilan Saaprusta. Toini ei siellä kauankaan ehtinyt asua, sillä hän lähti jo 17 vuotiaana Helmi-tätinsä luokse Helsinkiin. Siellä hän sai työpaikan kahvilasta ja kävi ravintolakoulun. Sen jälkeen elämäntyö jatkui eri ravintoloissa.

Tuli synkkä vuosi 1939 ja talvisota. Kaikki Pärssisen lapset osallistuivat maamme puolustukseen. Ensio Taisteli Taipaleenjoella lääkintäälkiersanttina, kaikki työt lottina. Toini oli aluksi sotilassairaalaissa ja sen jälkeen esikunnan muonittajana Kannaksella. Sodan myötä tulivat surun ajat. Vanhemmat olivat evakossa, vieraiden ihmisten armoilla. Ensio-veli kaatui helmikuussa –40.

Mutta elämän oli jatkuttava. Toini tapasi rintamalla elämänsä kohtalon esikuntaapäivä Erkki Ratian. Heidät vihittiin Savonlinnassa –41. Sotien päätyttyä Erkki Ratia siirtyi liike-elämän palvelukseen. Toini saman yhtymän ravintolan kassanhoitajaksi, ensiksi Hyvinkäälle ja sitten Poriin. Perheessä oli jo kolme poikaa Antero, Jorma ja Kari. Lapset olivat jo Porissa sen verran isoja, että Toinille jäi ansiotyön ja kodin hoidon lisäksi myös aikaa omille

Toini Ratia merkkipäivänään Lahdessa.

harrastuksille. Hän liittyi Porin Naiskuroon. Vernitsan eno toteasi jo aikoinaan: ”Ne Vapu-siskon lapset ovat kaikki musikaalisia, työt laulavat kuin satakielet ja Ensio soittaa orkesterissa.”

Ensio –61 Ratiat siirtyivät Porista Lahteen yksityiskauppiaksi. Kaupanpitoa kesti 12 vuotta Erkki-puolison sairastumiseen asti. Tässä ulkoisesti Toinin elämän raamit, mutta mitä se pitkä elämä on pitänyt sisällään. Mikä on elämäsi motto? –Voi, en minä nyt oikein tiedä mistään elämän motosta. Se on ollut työtä ja työtä. Minulla on ollut hyvää perhe, jonka tukeen olen aina voinut luottaa. Tietysti elämässä on ollut vastoinnäköisiä ja suruja, puolison ja oman lapsen kuolemat. Mutta vastoinnäköisiä en saa jättää kiinni. Elämään kuuluu myös ilo ja sitäkin olen saanut kokea runsaasti. Hyvät muistot ovat vahvoja elämän kannattajia. Kolme poikaani ovat tuoneet per-

heeseen myös kolme ”tyttöä” ja heidän myötään neljä lastenlasta ja yksi lastenlapsikin. He kaikki ovat elämäni rikkautta, joista olen kiitollinen.

Olin aikoinaan perustamassa Lahden Pyhäjärvikerhoa ja välillä näytti siltä, että toiminta tyrehtyy. Kun kerhomme vetäjäksi tuli Antero Pärssinen ja hänen tarmokas Seija vaimonsa, peristyi kerho kertahetjällä. Olen saanut kerhosta monia hyviä ystäviä, joista kaikista iloitsen. Käyn myös Rintamanaisten kokouksissa. Ja tietysti olen joka aamu kiitollinen terveydestäni ja ikäni huomioiden selviydyn kaikista kotiaskareista ja voin asua kotona. Ei tässä kummempaa. Eletään päivä kerrallaan – Jumalan kämmenellä.

Sydämellisesti onnittelut kaikilta Lappalaisen serkuilta merkkipäivän johdosta!

SALME RINTALA

Liikunta on tärkeää iästä riippumatta

80 Enkkuassa 4. 12. 1923 syntynyt Kerttu Jokela o.s. Pusa on harrastanut liikuntaa ja urheilua aivan pikkutyöstä lähtien. Kerttu vanhemmat olivat Anna-Katri o.s. Pitkänen ja Jussi Pusa. Heillä oli viisi lasta, Kerttu lisäksi Toini, Aarne, Alpo ja Antero. Aarne kaatui Juhannusaattona 1944.

Kerttu innostui jo lapsena urheilusta ja erikoisesti hiihdosta. ”Osallistuin jo toisella luokalla Vernitsan koululla pidettyihin hiihtokilpailuihin. Missä vain naapurikyliissäkin järjestettiin hiihtokilpailuja, siellä olin minäkin.” Enkkuassa toimi Nuorisoseura Säde ja Enkkuan Marttayhdistys. Kerttu oli aktiivisesti mukana kummassakin niin Enkkuassa kuin myöhemmin Hämeenkyrössä, jonne molemmat yhdistykset siirtyivät.

Sodan jälkeen Pusan perhe osti vapaaehtoisella kaupalla maati-

Kerttu Jokela syntymäpäivänään Kyröskoskella. Kuva Markku Pusa.

lan Hämeenkyröstä. Kerttu avioitui 1949 hämeenkyröläisen maanviljelijä Kalle Jokelan kanssa. Maalaistalon emäntänä työnsä oli riittämiin, mutta raskaan työn ohella häneltä riitti aikaa lastensa urheilun tukemiseen. Helleviititär kertookin tästä ajasta hauskas-

ti äidilleen omistamassa syntymäpäiväjuhlassa.

Kenenkään elämä ei mene ilman suruja. Perheen Kalle-isiä sairastui ja kuoli vaikeaan leikkaukseen 1968. Kerttu jäi yksin kuuden lapsensa Markun, Veikon, Mäiren, Hellevin, Tuulan ja Veijon kanssa hoitamaan tilaa. Toki isommissa lapsista oli paljonkin apua, mutta kyllä isää olisi tarvittu vielä moneen lähtöön kipeästi. Vaikka raskaasta työstä tuli Kertulle

varmasti paljon hyötyliikuntaa, oli joskus mukava sujahtaa suksilla ja selkiyttää ajatuksiaan lumisella ladulla. Pyhäjärvijuhlassa hän juoksi naisten viestijoukkueessa. ”Ikäihmisenä juoksin sen lyhyemmän matkan.”

Maatila on nyt Veikko-pojan hallinnassa ja yli 20 vuotta Kerttu on asunut Kyröskosken keskustassa. Elämä sujuu hyvin ”kevyyssä sisätoissa”. Koti on tulvilaa kaunisti kirjottuja kanavotia, sukkaa, töppösiä ja virkkuuksia. Niistä riittää jakaa lapsille, 15 lastenlapselle ja kahdeksalle lastenlastenlapselle.

Kerttu toteaa, että liikunta antaa paitsi hyvän fyysisen kunnon myös henkisesti vireän mielen. Kerttu on itse hyvä esimerkiksi kummastakin. Lämpimät onnittelut näin jälkikäteen merkkipäivän johdosta.

SALME RINTALA

27. 1. 2004 täyttää vuosia Kanadassa serkkuni **Hilkka Lamos** os. Virolainen. Hän on Helvi o.s. Musakan ja Johannes Virolaisen Kiumajärvellä syntynyt tytär. Syntymäpäivälajaksi olemme yhdessä Hilkkan sisaren Kaarinan kanssa tilanneet hänelle Pyhäjärvillehden, jotta hän voi siellä kaukana lukea kotikyläläisten muisteluja omasta lehdestä.

Onnittelurunoni Hilkalle

Pakkasien paukuessa pienen mökin nurkissa kasvoi perhe Virolaisen, pienokaisen sai he toisen.

Hilkka pantiin nimeks’älle Helvin, Jussin tyttäreille. Rotinoitan taloon tuotiin, kahvit onnepsensa juotiin.

Vieri vuodet, tyttö varttui perhettään lisää karttui. Mikä oli varttuessa Helvi-äidin hoivattessa.

Kiumajärven kankahilla kävi Hilkka hippasilla seuranansa serkut, veljet sekä Kaasalaisen perheen lapset.

Sodan sitten sytyessä oli matkan teko eessä! Lähdetä sun täytyi sieltä Kiumajärven koulutieltä.

Evakossa ollessanne syntyi sisko tupahanne Nyt jo teitä neljä tästä äidin, isän pikkaraista.

Kerran vielä pääsit sinne Kiumajärven rantamille. Väliarhuhan koittaessa käen kuuses’ kukkuessa.

Hetkisen vain aikaa siellä kulkea sait kujatiella. Evakkoon taas matka kulki, kodin oven taas he sulki.

Kun sä vartuit, matkustelit, sinne täme kuljeskelti. Kaus joudut kotomaasta paikkaas’ löysit Kanadasta.

Sinne perheen perustit, poikasikin kasvattit. Vuodet vieri sukkelaan, käymään päästit karjalaa.

Oli meitä paljon siellä serkusta koulutiellä. Kaihomielin kuljettiin, omat juuret etsittiin.

Serkut, sisko, sukko täii oottaa sua lähemmään kesän tulles’ karjalaa lapsusmaita katsomaan.

Onnea Hilkka-serkulle 27. 1. 2004
LEA

Äidilleni Kerttu Jokelalle

Runun pienen tehdä aattelin, valmiiksi sain kaksikin, tämän kolmannen valitsin. Enimmäinen oli liian työntäyteinen, toinen viisisivuvinen. SIIS

Mummu on aina ollut kovin urheiluhenkinen. Tässä matkanvarrelta jotain kertolleen. Jo lapsena olit aika monipuolinen ehkä hiihdossa kuitenkin paremmin pärjäen. Kiinnostunut olet urheilusta vieläkin, kaikki katsot ruudusta telkkarin. Kun olimme lapsia meille järjestit kilpailuja, oli valmentaja, suksien huoltaja, kilpailussa sitten ajanottaja. Talvisin usein siskon kanssa kilpaa hiihettiin, vuoronperään voitettiin.

Kesällä teit hiihtytelineet ja alastuloon puruja, ei silloin ollut superlona. Mutta kun umpikimppallossa, mutama kai on vieläkin navetan takana, kun me tekemällä mailalla niitä hutkitiin, hyvin ne lensi, moni jäi häivöökseen. Kautta vuosien olet ollut nopea hyväkuntoinen, peruja ka kovien työvuosien. Ne sait peiloilta sarkojen, hevosen, auran, äikeen perässä kävellen. Joskus 60-luvulla sullakin helpotti, meillekin ostettiin traktori. Kuntoasi ylläpidät edelleen, kun monta kertaa päivässä kiipeät 3. kerrokseen. Onnea ja hyvää vointia toivotamme Sinulle paras Äiti ja Mummu olet meille kakaroille kaikille!

HELLEVI

Viisi polvea. Helliin Musakka os. Boman, sylissä Milo Virtanen, puoliso Eimari Musakka, Juha Musakka, Tia Lintunen ja Janica Kempainen. Kaikki asuvat Lahdessa.

Valmistuneita

Tiina Lehtinen on valmistunut kauppatieteiden maisteriksi Turun Kauppakorkeakoulusta. Vanhemmat ovat huittislaiset Juha ja Kaisa Lehtinen ja mummo on Hilkka Lehtinen o.s. Matikainen Vpl. Pyhäjärven Noitermaasta.

Nuorten palsta

Nuorten palstalle juttuja ottaa vastaan VPL Pyhäjärvi-lehden toimitus tai yhteishenkilö Anne Viitalaako-Kaasalainen, Suumantie 126, 37200 SIURO. Puh. 03-3406686, e-mail: anni.kaasalainen@koti.soon.fi

Lasten piirustus- ja kirjoituskilpailun satoa Siurosta

1. palkinto: Ida Kovala.

Suoniemen Raittiusseuran (ent. Noitermaan Raittiusyhdistys) järjestämän perinteisen piirustus- ja kirjoituskilpailun teemana oli tällä kertaa Hyvät tavat -Kaunis käytös. Kilpailu on syksyisin käyty ala-asteikäisten ja nuorempien kesken Siuron ja Linnavuoren koulupiirin alueella. Osallistujia oli nytkin paljon ja mukana oli useita karjalaisten, etenkin noitermaalaisten jälkeläisiä. Kunniakirjat ja mitalit olivat palkintona. Onnea voittajille!

Pienten 3-4-vuotiaiden aiheena oli "Otto Nalle kiittää" ja siitä voittajatyön piirsi Jaakko Louhimo, toiseksi selviytyi Aino Syrjä ja kolmanneksi Samuel Toivonen.

Sarjan 5-6-vuotiaat piirustus-kisan aiheesta "Nasu Nallen tervehdys" voitti Siuron päiväkodista esikoululainen Ida Kovala, toisena Sofia Koskinen ja kolmantena Olivia Syrjä.

Ala-asteen ensimmäisen sarjan "Pienet apulaiset" ykköset olivat Mika Lingren ja Karoliina Kuusisto, toisen palkinnon jakoivat Henna Peltola ja Aki Marlisto sekä kolmanneksi tulivat Mari Kaartinen ja Janna Pajuniemi.

3-4-luokan aiheena oli "Hyvät tavat aterialla", josta Helena Toivonen, Fanny Autio, Tiia Reijonen ja Laura Laine piirsivät parhaiten.

5-6-luokkalaissille oli sekä piirustus- että kirjoituskisa aiheesta "Kohteliaisuus liikenteessä". Parhaat piirustukset loivat Saara Karhunen, Juliaana Grahn ja Jutta Jokela. Kirjoituskilpailun voittaja oli edellisvuoden tapaan Helena Riihitupa, toiseksi tuli Sofia Lievonen ja kolmanneksi Valteri Tykki.

Tässä jatkona kuudesluokkalaisten kirjoitukset sille, mikä kohteliaisuus liikenteessä tarkoittaa heidän mielestään.

Sofia Lievonen, Siuron koulu, 6 lk (Isän suku Pohjois-Karjalasta):

Kohteliaisuus liikenteessä

"Ihmisillä on paljon joulukiekeitä ja siksi liikenne on ruuhkaista. Istun bussipysäkillä, sillä

olen itekin lähdössä kaupunkiin. Kun bussi vihdoinkin tulee, ja ovi avautuu, kävelen bussiin ja huomaan sen olevan täynnä ihmisiä. Löydän kuitenkin paikan nukkuvan vanhan miehen vierestä. Mutta jo seuraavalta pysäkillä tulee kyytiin vanha nainen painavan näköisten kassien kanssa. Ensin ajattelin vain, että: no, voi, voi, onneksi minulla on paikka. Sitten rupean ajattelemaan, nythän on joulun, minä tähdän antaa tuolle vanhalle rouvalle paikan. Voin minä seistäkin. Seuraavassa hetkessä oli rouva jo iloisesti istahtanut paikalle ja minä seisoin hyvissä mielin seisomapaikalla."

Valteri Tykki, Siuron koulu, 6 lk: (Äidin isä Ahti Rastas Noitermaasta):

Kohteliaisuus liikenteessä

"Kohteliaisuus liikenteessä pitää muistaa aina kun siellä ajaa. Tässä muutama tärkeä liikennesääntö:

1. Noudata aina nopeusrajoituksia autolla ajaessa!
2. Käytä suojatietä kun ylität tien!
3. Älä aja päin punaisia!
4. Auta vanhukset tien yli!
5. Käytä pyörätietä pyörällä ajaessa!
6. Noudata liikennemerkejä!
7. Hiljennä hirvivaara-alueella!
8. Käytä aina valoja! Pimeällä liikkua sammuta sumuvalot, jos auto tulee vastaan, ettei se häikäise vastaan tulijaa.
9. Älä aja alkoholin alaisena!
10. Pyöräillessä käytä kypärää!

Kun lähdet liikenteeseen noudata näitä liikennesääntöjä, ettei

3. palkinto: Olivia Syrjä.

Vuoden karjalainen ruoka 2004

Karjalan Liiton naistoimikunta on Aira Viitaniemen johdolla valinnut vuoden 2004 karjalaiseksi perimeruoksi:

Meidän äidin merimiespiivin Viipurista

20 g rasvaa
400g nautaan paahotepiiraitia
10 maustepeippuria
jauho jauhottamiseen
1/2 tl suolaa
1 l porkkanaviipaleita
2 dl vettä

1. Leikkaa paistista kymmenen pihviä vasten syyrakennetta. Nuiji pihvejä lihan mureuden mukaan. Mausta pihvit murskatulla pipurilla.
2. Kuumenna rasva valurautapadassa ja ruskista jauhottetut pihvit.
3. Pane pataan porkkanaviipaleet ja sekoita ne pihvien kanssa.
4. Lisää suola ja vesi. Kypsennä 200 asteessa tunnin verran. Lisämausteena voi käyttää sipulia ja laakerinlehtiä.

Vuoden leivonnainen

Vuoden leivonnaiseksi on valittu puolukka-mustikkapiirakka ja hyvät ässät (Ruskealasta)

Puolukka-mustikkapiirakka

Marjatäyte:
3 l puolukoita ja mustikoita
4 dl vettä
700 g sokeria

1. Sekoita ainekset kattilassa. Kiehauta nopeasti keitos ja vatkaa huolellisesti pari minuuttia. Säilytä hillo tölkeissä vahapinnan alla. Sekoita puoleen litraan täytenä ruokalusikallinen peruna- ja riisijauhoja.

2. Kaulitse pulla-tai paraskitaikina ohut levy uunivuokaan. Levitä täyte piirakalle. Yhdistä piirakka taikinanauhoilla. Voitele taikinaosat. Jos voitelumunalle ei ole muuta käyttöä, levitä se piirakan pintaan. Paista piirakkaa 220 asteessa 10-15 minuuttia.

3. Ripotele kuumen piirakan pinnalle sokeria. Piirakka on raikasta ja makeaa samalla kertaa.

Pullataikina:

5 dl maitoa
50 g hiivaa tai kuivahiivaa pakkausten ohjeen mukaan
1 1/2 tl suolaa
2 dl sokeria
1 rkl hienonnettua kardemummaa
13-15 dl vehnäjäuhon
200 g margariinia tai voita
Voiteluun: muna. Pinnalle: raesokeria tai mantelilastuja ja raesokeria

Hyvät ässät (Ruskeala)

100 g leivontarasvaa
275 g sokeria
3 muna
1 tl kanelia
1/2 tl leivinjauhetta tai hirvensarvisuolaa
450 g vehnäjäuhon

Hieno voi ja sokeri vaahdoksi. Sekoita vatkatut munat;kaneli, nostatusaine ja vehnäjäuhot joukkoon.

Muotoile kynänohuilla, 10 sentin mittaisilla tankoilla. Pyörittele tangot kanelisokeriseoksessa. Muotoile tangoista ässä. Paista ässät 200 asteessa rapeiksi.

Pieni oikaisu Porsaanmäen muisteluihin

Joulukuun lehdessä Jaakko Viskarin mielenkiintoiseen muisteluun haluan tehdä pienen oikaisun.

Aivan muistelun lopussa Jaakko mainitsee Helkan kuolleen Huittisissa 1940-luvun puolivälissä. Tämä tieto ei pidä paikkaansa, sillä Helena kuoli Helsingissä vasta 1950-luvun puolenvälin jälkeen. Jaakko puhui Helkasta mutta minun käytykseni mukaan oikea etunimi oli Helena. Helena asuin August Vesikon

perheessä Huittisissa 7-8 vuotta. Minä vein Helena vettänsä Lahjan (Wallin) luokse Helsinkiin Eerikinkadulle vuonna 1953. Olessani armeijassa 1954 Santahaminassa kävin syyspuolella Helemaa katsomaan. Helena oli silloin jossakin laitoksessa enkä enää nähnyt häntä enää.

Jaakon muistelusta monet tutut paikat ja tapahtumat tulivat jälleen mieleen.

MIKKO VESIKKO

WWW. luovutettukarjala.fi

Monet lehtemme lukijat ovat käyneet tutustumassa otsikossa mainittuihin internetisivuihin. Sivujen osoite on nyt muuttunut fi-pääteiseksi. Seppo Rapo pitää ko. sivuja yllä. Monet ovat löytäneet nämä sivut joko suoralta haululta tai Karjalan Liiton linkkisivujen avulla. Myöskin säätiömme kotisivuilta pääsee kohdasta ajankohtaista Karjalan liiton sivuille ja sitä kautta luovutettu Karjala sivuille.

Seppo Rapo on tehnyt ko. sivuille jokaisesta luovutetun alueen pitäjistä muutaman sivun käsittävän otoksen. Sepon käsialaa on myöskin omilla sivuillamme ja Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä julkaista Pyhäjärven kartta. Ko. kartan tiedot Seppo on saanut Karjalan Karttakirjasta, joka noin 10- vuotta sitten julkaistiin ja jonka kartan tiedot säätiömme toimesta tarkistettiin ja täydennettiin. Tietokoneversion tehtiin vielä Reino Äikiän toimuksesta muutama tarkennus.

Ko. kartasta voi jokainen ottaa kopion ja sen avulla on helppo matkustella entisellä

kotiseudulla ja etukäteen suunnitella matkareittiä. Julkaisemme ko. kartan noin keran vuodessa lehdessämme. Viime vuoden lopulla Seppo Rapo täydensi ko. sivuja niin, että jokaisen pitäjän kohdalle otettiin muutama pitäjää ja sen elämää kuvaava valokuva. Pyhäjärven kohdalta Seppo sai käyttöönsä kahdessa aikaisemmassa valokuvanäytelyssä olevaa aineistoa valiten niistä itse 12 kuvaa selityksineen. Kuvat aukeavat tiedostosta suuremmiksi kuvaa napsauttamalla.

Kuvat ovat: Pyhäjärven kirkko, Salitsanrannan Martat hautausmaata kunnostamassa, Jalmar ja Hanna Pusan lapset Pyhäjärven rannassa, Salitsanrannan koululaisia, Vilppo Hentossa rantaa Yläjärveltä, lahjoitusmaatalonpoikien jälkeläiset mustomerkillä, Pyhäjärven raittia, maisema Hassimäeltä, Pyhäjärven asema ja apteekin rakennus talvi-aikana.

Tässä yhteydessä on syytä lausua Sepolle kiitokset hyvästä yhteistyöstä.
REINO ÄIKIÄ

Jalmar ja Hanna Pusan lapset retkellä Kirkkorannassa. Ratailla Pekka ja seisomassa Maija Pusa. Lapsia hoivavlemissa Tyne Askeland os. Pusa Kanadasta.

Suomalaista nostokonetta markkinoidaan Venäjän porkkanaviljelyksille

Lännen Plant Systems ja Länsi-Temek tavoittelevat kotimaiselle Pejo NTH-porkkananostokoneelle uusia markkinoita Venäjän ja Baltian laajoilla viljelyksillä. Yksirivinen Pejo on huittislaisen Rääkän konepajan omistajan Pentti Kalmin kehittämä. Koneen tuotekeuudet siirtyivät tammikuun alussa Säkylässä toimivalle Länsi-Temekille. Samalla sen markkinointi, myynti ja varaosa-huolto tulivat Lännen Plant Systemin hoitettaviksi. Pejo NTH on laajassaan ainoa suomalainen porkkananostokone. Sen vientimahdollisuudet ovat mittavat, sillä porkkanan viljelyksal on esimerkiksi Venäjällä kolmanneksi suurin heti kaalin ja perunan jäl-

keen. Pentti Kalmi on syntynyt Vpl. Pyhäjärven Kallenkartanos- ta edesmenneiden Helmi ja Jalmar Kalmin poika. Kalmin omistama Rääkän Konepaja on jo aikaisemmin kehittänyt ja valmistanut useita erikoisviljelyksien viljelyyn ja kojukseen tarvittavia koneita. Isä Jalmarin ohella tuli sokerijuurikkaan laajamittainen viljely evakkomatkan päätteeksi mukana Huittisiin. Kalmin veljekset Pentti ja Jalmar omilla tiloillaan ovat vain niin sokerijuurikkaan, punajuurien kuin porkkanan viljelyssä olleet Huittisissa eturivin viljelijöitä. Tulevaisuus näyttää liikkuvan uusi porkkananostokone myöskin Pyhäjärven pelloilla.

Vanha kuva Noftermaasta.

Ollaan "hartsuonassa"

Oli tavallinen arki-ilta muutama päivää ennen joulua. Tuvasa surisi kolme rukkia, isäni ja setäni kunnostivat tukkirekettä, äijäni kutoi verkkoa. Istin pöydän vieressä ja luin läksyjä. Pienemät lapset leikkivät höylälästuilla lattialla... Äitini polki toisella jalalla rukkia ja toisella liekutti lasta, niin kuin laulussa sanotaan. Valoa suureen loppuun antoi katossa riippuva öljylamppu Elettiiin vuotta 1931.

Kohta kuului postuussa kolinaa. Johan Wetterstrand, "Herra", kuten hänestä puhuttiin, oli ollut Konnitsassa metsäiä ostamassa, kävellyt järven yli ja tuli meille lepäämään. Ei aikaakaan tulivat Viskarin äijä ja Rekon Tommo sekä Hämmäläisen Juho, jokaitainen vieras. Oli iltasajujen aika, lasit pöytään ja miehet pöydän ympärille.

Kohta äijäni sano minulle: "Maikko, viskaa kirjot pois, nyt myö olla hartsuonassa, ala kaataa sajuu". Hän ei koskaan suostunut sanomaan metä kutsunani-milla. Toinen nimeni on Maria, hänelle oli Maikko.

Tiesin entuudestaan millaista oli sajun kaataminen. Keneltä oli lasi tyhjä, se piti heti kaataa piri-piinoillensa. Sokeria oli lisättävä astiaan monta kertaa, astia ei saanut olla vajaana. Vesi kiehuu hellalla, mummo kävi lisäämässä höylälästuja hellaan. Vesi piti olla kiehuva, kun se lisättiin sajuleh- tian päälle.

Hartsuona tuli, he alkoivat puhua venettä ja saju piti lainetta pöydällä. Wetterstrand oli ollut

tehtailijana Pietarissa, hän osasi kai täydellisesti venäjän kielen. Viskarin äijä ja minun äijäni olivat oppineet kielen kauppa- matkoillaan. Rekon Tommo kävi Kelttoossa peruanannostossa, lähti ennen juhannusta, saivat Pietarin rouvat juhannuspöytäin Inkerin hiekkamaan hyviä perunoita. Tommo tuli kotiin vasta Mikkelin aikoihin, työtä äijäni koko kesäksi, työakaverina oli venäläisiä. Hänikäisen Juho taas oli Inkeristä, hän oli kai vähiten venäjäkielen taitoinen, usein sanoivat Juholle "poruski venettä".

Usein toistuivat sanat, taas sai ryyssä petetty, mitä valtava nau- ruremmakka säesti. Ei siinä pu- huttu rukottomia eikä kiroiltu, joskus äijäni sanoi main kironsa, "voi joppoimat".

Nyt kuului oveen koputus. Se oli harvinaista, aina vaan mentiin koputtelemaa sisälle. Sieltä tulivat maisteri Svante Vanhatalo ja konitoripäällikkö Leo Wetterstrand. He olivat tulleet joulomal- le. Leo tuli isäänsä etsimään. Alettiin tehdä heille paikkaa pöydässä. Vieraat eivät tulleet saju- le, halusivat katsoa ja kuunnella. Tämä ei Pietarin muistelijoina häirinyt, juttua riitti ja saju maistui. En muista kumpi vieraista sanoi "tämä on katoava kylä- lämiljöö, kymmenen vuoden kul- tuttaa ei tällaista ole". En tietänyt, mitä miljöö- sana tarkoitti, ajattelin sen olevan loukkaavaa ja pilkkallista ja vielä kehtasivat sanoa, kymmenen vuoden kuluttua ei tällaista ole. Mihin nyt tämä kylä häviäisi?

Tuli iltautusten aika ja hiljaisuus tupaan. Maamme- laulu kuunneltiin seisooallaan, voi olla, että kyynelkin herähti poskelle. Oli juhallista. Kylän miehet lähtivät koteihinsa, minä sain ottaa koulukirjat esille. Ei tullut luke- misesta mitään, pyöri vain mie- lessä keneltä kysyisin tuota sanaa? Samassa muistin, että äijä- nikin oli puhunut kesällä kym- menestä vuodesta.

Kauniina kesäiltana oli suuren pihlajaamme lentänyt turil- lasparvi. Niitä oli niin paljon, että pimensivät Kunnianiemen laske- van ilta-auringon. Näitä eläimiä sanottiin myös "piili". En tiedä oikeaa nimeä. Lehmat olivat vauhkoina tarhassa. Äijäni katse- li akkunasta, sanoi hyvin mur- heellisena. "Sanokaa minun sa- nonen, ei mene kymmenää vuot- ta kun on sota." Turilak eivät näyttäydä ihmisille suuressa par- vessa kuin sota ennen ". Kohta lisäsi; "minä en ole sitä sota nä- kemässä". Ajattelin illalla kauan noita kahta enustusta. Pelkooni lisäsi äijän kepin ääni, hän käveli koko yön. Jälän kuoliosta olivat kovat tuskat. Hän kuoli seuraav- vassa tammikuussa.

Ei mennyt kymmentä vuotta, katosi kylämiljöö. Tuomasa ja Viskarin äijä kuolivat ennen sotaa. Herra ja Juho saivat kestää vielä kaksi evakkomatkaa. He olivat saaneet paeta jo Venäjän vallan- kumouksen myrskyjä.

TOINI PELKONEN
Kalervonkuja 3 B 5
03100 Nummela

Aleksanteri Aavan kootut teokset on ilmestynyt

A. Aava – karjalainen kirjailija, Sakkola 1883 – Saari 1956.
Syntymästä 120 vuotta.

Tämän **kalevalais-karjalaisen** runotaitteen mestarin suurteos, yli 500 sivua, on tehty syntymän juhlaavuoden merkeissä ja sisältää seuraavat erilliset teokset:

Vanha maininki, runokokoelma 1916. WSOY

Muistolintu, runokokoelma 1917. WSOY, tästä teoksesta valtion kirjallisuuspalkinto.

Runan kultaista Karjalaa, antologia. Karjalan Liitto ry 1952.

Vuoksen värstia, runokokoelma, Suvanto-Säätiö, nykyisin Sakkola-Säätiö, 1967.

Huuhkan poika, tämä Sakkolan lahjoitusmaahovin tapahtumiin liittyvä romaani on todellisuus pohjainen Karjalan heimon väikeitä lahjoitusmaa- aikoja kuvaava teos. Tapahtumat ajoittuvat v. 1818, jolloin mm. Taipaleen joki syntyi.

Puhceta, tarinoita, muistelmia, eri ajoilta. Näissä heijastuu Karjalan heimon sielunmaisema monivärkivä. **Arkistolöytöjä**. Nämä löydöt on tehnyt kirjailijan tyttären tytär Katarina Ahtainen kirjastojen lehtikirjastoissa sekä äitinsä Aune Ahtaisen (Kuparinen) jäämistöstä.

Muistokirjoitukset ja haastattelut. Eri lehtien toimittajien näkemykset ja muistokirjoitukset.

"Missä runos loppu – siinä elämä autioitu!" Tämän teoksen toimitustyön on tehnyt Imatralla asuva kirjailijan nuorin poika Toivo Kuparinen.

Kirjan markkinointia ja myyntiä hoitaa Piivi Kuparinen-Heikkinen, Sairaalanie 39, 08200 Lohja. Puhelin 019-388 762 tai 050-523 1828. Kirjan hinta on 35 euroa + posti- ja lähetyskulut. Kirjoja voi myös hakea Päiviltä.

Apurahoja opiskelijoille

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön yhteydessä toimii tällä hetkellä viisi erillistä apurahoja jakavaa rahastoa.

Viime vuoden aikana ensimmäiset apurahansa jakanut Perinnerahasto I ja Arvo Kukon rahaston apurahat jaetaan Vpl. Pyhäjärviyhlihen yhteydessä Aetsässä ja molempien rahastojen hakuaika päättyy toukokuun loppuun 2004 mennessä. Sen sijaan muut kolme rahastoa julistavat apurahat haettavaksi helmikuun loppuun mennessä. Apuraha haetaan vapaamuotoisella hakemuksella. Apurahan hakijan tulee omata vähintään toisen esivanhemman osalta pyhäjärveläiset sukujuret. Tämä tulee käydä ilmi hakemuksista mainitsamalla kuka sukulainen on ja milloin hän on syntynyt. Myöskin selvitys siitä missä ja mitä opiskelee ja missä vaiheessa opiskelut ovat.

Oheissa esittelemme lyhyesti eri rahastot.

Työne Lohikosen rahasto

Tämä rahaston on toiminut jo vuodesta 1983 lähtien ja rahastoa

toista on myönnetty jo 227 kpl apurahoja. Varsin moni nuori on päässyt siten osalliseksi tästä rahastosta. Rahaston pääoma on 15 000 euroa. Tälle vuodelle on varattu 1000 euroa ja yksittäisen apurahan suuruus on yleensä ollut 100-170 euroa.

Helmi Pärssisen rahasto

Rahastosta jaetaan apurahoja nyt neljättä kertaa. Montruulta syntyisen oleva Helmi Pärssinen määräsi testamentissaan rahaston pääomaksi 100 000 markkaa ja määräyksen mukaisesti apurahat tulee kohdistaa kirjatalous, maametsätalous tai puutarha-alan oppilaitoksissa opiskeleville. Tälle vuodelle jaettavia varoja on n. 1000 euroa.

Puualan käsityörahasto

Kolmatta kertaa jakaa apurahoja puualan käsityörahasto, jonka pääoman 50 000 markkaa lahjoitti tuntemattomana pysyvä henkilö kolme vuotta sitten. Lahjoittajan määräyksen mukaisesti pääoma ja korko jaetaan noin 1000 euron suuruisin vuosittain erilaisissa puualan oppi-

laitoksissa opiskeleville.

Kaikkiin edellä mainittuihin rahastoihin tarkoitettujen apurahakemusten käsittelee Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus maaliskuun kokouksissaan. Apurahat tulee osoittaa helmikuun loppuun mennessä Vpl. Pyhäjärvi-Säätiölle osoitteella Reino Äikiä Nokkamäentie 256, 32700 Huittinen. Faksin numero on (02) 566 218 ja sähköpostin osoite on reino.aikia@esanet.fi. Mahdolliset tiedustelut puh. (02) 566 213.

Perinnerahasto I ja Arvo Kukon rahaston apurahojen haku päättyy toukokuun loppuun 2004 mennessä. Pyhäjärveläisyyttä koskevat säännökset ovat samat kuin edellä mainituissa rahastoissa. Näiden rahastoista jaetaan Arvo Kukon rahastosta humanistisia tieteitä ja musiikkia ja Perinnerahasto I:n apurahat äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille. Yhteensä näistä rahastoista jaetaan 2500-3000 euroa. Vapaamuotoiset hakemukset toimitetaan Reino Äikiälle ja osoitetiedot mainittu edellä.

REINO ÄIKIÄ

– Montruun, Pöyhön ja Kalamajan jakokunta tiedottaa. Jakokunnan kesäretki ja kokous pidetään Vpl Pyhäjärvellä 16.–19. 05. 2004 (su – ke). Nuorisoseura Katja 2 täyttää 100 vuotta ja 60 vuotta sitten jouduttiin kotiseutu jättämään lopullisesti. Näissä merkeissä matkailaan. Majoitus ja ruokailut Musakan Lomaranassa. Liikennemyhtiö Putus Oy toimii matkanjärjestäjänä. Tiedustelut: Yrjö S. Kaasalainen 02-674 0250 tai 0400 626 770 ja Matti Pohjolainen 03-513 3737. Sitovi ilmoittautumiset viimeistään maaliskuun loppuun mennessä. Tervetuloa matkalle mukaan. Toimikunta.

– Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon helmikuun kokous pidetään torstaina 5. 2. 2004 klo 13.00 alkaen Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 27, Lahdessa. Tervetuloa entiset ja uudet jäsenet! Johtokunta

– Tampereen seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhon Vuosikokous pidetään Vanhalla Kirjastotalolla 8. 2. 2004 klo 13 alkaen. Johtokunnan kokous on klo 12. Pyhäjärveläiset, tulkaa päättämään alkavan vuoden toiminnasta ja valitsemaan toimihenkilöt alkavalle vuodelle. Johtokunta.

– Vpl Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston kokous pidetään Vammalassa lauantaina 20. 3. klo 12. Kokousaineisto lähetetään postissa hyvissä ajoin ennen kokousta.

www.vplpyhajarvi.fi

Muistathan kouluopiirikokouksen?

Kuten joulukuun Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä kerrottiin, pidetään lauantaina tammikuun 31. päivänä alkaen klo 12.00 Pyhäkylän kouluopiiriin ylimääräinen kokous. Mukaan kutsutaan kaikkia "kyntäle kykeneviä" Pyhäkylän kouluopiirialueella asuneita ja heidän jälkikasvuun. Kokouspaikkana on tuttu Tyrvään Seudun Museo Vammalassa.

Ohjelmassa mm.:

- Museonjohtaja Pekka Koskinen selvittää museolle lahjoitettujen Vpl. Pyhäjärveen liittyvien esineiden luetteloinnin edistymistä ja ensi kesän Pyhäjärvi-aiheisen näyttelyn valmistelua.
- Seurakempe saapuvat myös Kalevi Laukkanen ja Eevi Rautalin (osallistuvat Konnitsan kyläkirjan tekoon) sekä Reino

Äikiä ja Kauko Hinkkanen (Salitarrannan kouluopiirikirjan tekijöitä).

– Selvitellään yhdessä mitä Pyhäkylän kouluopiiriä koskevaa aineistoa on jo olemassa tallennettuna.

– Keskustellaan ja päätetään, onko aihetta ja tarvetta ryhtyä täydentämään tietoja ja valokuvia Pyhäkylän kouluopiirin alueelta – mahdollisesti myöhemmin julkaistavaa kouluopiirikirjaa varten.

– Voidaan tunnistaa mm. jo tallennettuna olevia koulu- ym. valokuvia.

– Kahvitarjoilu

Tapaamisiin Tyrvään Seudun Museolla la 31.1. 2004 klo 12.00. Tervetuloa nuoret ja vanhat!

Kouluopiiritoimikunta

Vielä Sortanlahden koulusta

Olen iloinen siitä, että Sortanlahden koulua koskevat muistelo- ni kirjoittivat lukijoita kirjoittamaan asiasta lisää, tunnistamana oppilait ja myös korjaamana koulun ruokalaa koskevan ilmaisun.

Kirjoittajat ja kaikki omassa mielessään asiaa kirjoittaneet ovat oikeassa. Ei koulussa todellakaan ollut oppilasarokalaa, vaan Bertasiskoni palveli opettajia, heille

ruokaa laittaen, paikkoja siivottaen ja muita askareita toimittaan.

ARVO KAASALAINEN

Lehden toimitus kiittää tarkkaavaisia lukijoita ja oikeausantaita Sortanlahden koulua koskevista kirjoituksista. Näin keskustellen saataneen jämään oikeaa tietoa asioista.

TOIMITUS

Arvoisa lehtemme lukija-tilaaja

Vpl. Pyhäjärvi -lehti on ilmestynyt säännöllisesti keran kaudessa vuodesta 1956 alkaen. Lehti on ollut yhdyssiteenä evakkotielle joutuneiden ja heidän jälkipoivien välillä, se on löytänyt tiensä myös monien karjalaisten sydämiemme luku-pöydille. Lehtemme on kertunut entisen kotiseutumme asioista ja karjalaisuudesta. Se on elänyt mukana, niinkuin sanotaan, iloisia ja surullisia ja kertunut elämästä ja olemisesta täällä nykyisessä Suomessa kuitenkin unohtamatta menneitä aikoja ja esivanhempiemme työtä siellä menetettyä Karjalassa.

Sukupolvet vaihtuvat ajan saatossa. Monien sukujen ja perheiden kohdalla nuoret ovat muuttaneet opiskelun tai työn perässä kauaskin sukunsa asuinpaikoille ja näin yhteys vanhempiensa asuinseutuun ja pyhäjärveläisyyteen on katkennut vähitellen. Nyt lehtemme tahtoo tavoittaa niitä pyhäjärveläisiä tai heidän sukujuriansa, joilla yhteys on näihin asioihin katkennut.

Hyvä lehtemme lukija

Jos Sinulla on tiedossa tällaisia henkilöitä joita lehtemme ei vielä tavoita ja joita uskot pyhäjärveläisyyden ja karjalaisuuden kiinnostavan, ilmoittaisitko heidän nimensä ja osoitteensa lehtemme toimittajalle. Me lähetämme heille pari lehtemme numeroa näytteeksi ilman mitään tilausvelvoitetta, mukaan liittäen myös lehden tilauslupukkeen.

Kiitämme jo etukäteen vauvannöstänne, näin toimien tehkäämme yhdessä työtä lehtemme tulevaisuuden hyväksi.

VPL. PYHÄJÄRVI

-LEHDEN

TOIMITUSKUNTA

Osoite:

Reino Äikiä, Nokkamäentie 256, 32700 Huittinen tai lehden toimituskunnalle lehden takasivulla olevin osoitein.

Lehtemme helmikuun numero tehdään 19. 2. 2004. Tähän lehteen tarkoitettu aineisto on oltava toimituksessa 10. 2. 2004 mennessä.

VPL. PYHÄJÄRVI

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Toimituskunta:
vastaava toimittaja
Erkki Pärssinen
38300 Kiikka
puh. (03) 513 5150

Salme Rintala
Korkeemäenkatu 26 A 26
37100 Nokia
puh. (03) 341 0551

Reino Äikiä
Nokkamäentie 256
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213

Toimituksen osoite:
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
e-mail: reino.aikia@esanet.fi

Toimitusneuvosto:
Erkki Pärssinen, Salme Rintala,
Mirja Tenkanen, Juhani Forsberg,
Antero Pärssinen, Reino Äikiä ja
Yrjö S. Kaasalainen.

Ilmoitushinnat:
Tekstissä pmm.....80c
Kuoilnimoitukset70c
Pieni ilmoitus20c
Hintoihin lisätään alv. 22%

Tilaushinnat:
Koti- ja ulkomaat 20 euroa/vsk.
Tilauksia vastaanottavat postitoimitus- ja lehtiäsiointimistot. Lehtien voi tilata myös lehden taloudenhoitajalta. Kaikki maksut, osoite-
muutokset sekä huomautukset jakeluhäiriöistä osoitteella Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, taloudenhoitaja Reino Äikiä, 32700 Huittinen. Puh. (02) 566 213.

Talletustili:
Huittisten OP 505900-416544

Sivunvalmistus:
Oy Tyrvään Sanomat
Painopaikka:
Satakunnan Painotieto Oy,
Kokemäki

vpl. Pyhäjärvi

Tilauslomake uusille Vpl Pyhäjärvi-lehden tilaajille

Tilauhinta 20 euroa/v

(Tätä lomaketta voivat käyttää ainoastaan kokonaan uudet tilaajat.)

Tilaaajan nimi _____

Osoite _____

Laskutusosoite, jos se on eri kuin tilaaajan osoite _____

Lomake lähetetään Vpl Pyhäjärvi-lehden taloudenhoitajalle Reino Äikiälle os. 32700 Huittinen.